

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1937.

Andra kammaren.

Nr 43.

Tisdagen den 8 juni.

Kl. 3.30 e. m.

§ 1.

Herr **talmannen** öppnade sammanträdet med följande ord: Mina herrar! Vi hava mottagit underrättelsen, att ledamoten av denna kammare Birger Petersson i Lerbäcksbyn avlidit.

Petersson valdes till riksdagsman 1924 och bevistade sålunda i år sin trettonde riksdag. I sin ungdom deltog han livligt i nykterhetsarbetet och var en tid studieledare i Templarorden. År 1912 blev han redaktör i Ulricehamns tidning. I sin egenskap av ombudsman i Allmänna valmansförbundet tog han verksam del i det politiska organisationsarbetet.

Personligen var Birger Petersson en lugn och fridsam man, ofta utsedd till ombud vid kyrkomötet.

Med tacksamhet skola vi minnas hans insats i riksdagsarbetet och bevara honom i tacksam hågkomst. Frid över hans minne!

Detta yttrande åhördes av kammarens ledamöter stående.

§ 2.

Justerades protokollen för den 1 och den 2 innevarande juni.

§ 3.

Föredrogos vart efter annat bankoutskottets utlåtanden:

nr 78, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag om ändring i vissa delar av civila tjänstepensionsreglementet den 30 juni 1934 (nr 442);

nr 79, i anledning av Kungl. Maj:s proposition med förslag om ändring i vissa delar av allmänna familjepensionsreglementet den 16 oktober 1936 (nr 542);

nr 80, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag om ändring i vissa delar av militära tjänstepensionsreglementet den 17 maj 1935 (nr 167);

nr 81, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillämpning av civila tjänstepensionsreglementet å lärare vid statens undervisningsväsen;

nr 82, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § lagen den 11 oktober 1907 (nr 85) angående civila tjänst-innehavares rätt till pension;

nr 83, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upphörande av tjänstepensionsrätten i statens pensionsanstalt för vissa lärare vid statens undervisningsväsen m. m.;

nr 84, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. under budgetåret 1937/1938, i vad rör pensionsväsendet;

nr 85, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer samt åt

pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl.; och

nr 86, angående provisorisk avlöningsförstärkning under budgetåret 1937/1938, till vissa befattningshavare vid riksdagens verk.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 4.

Härpå föredrogs, punktvis, bankoutskottets utlåtande, nr 87, angående regeringen för budgetåret 1937/1938 av utgifterna under huvudtiteln Riksdagen och dess verk m. m.

Punkterna 1—8.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 9.

Lades till handlingarna.

Punkten 10.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 11.

Lades till handlingarna.

Punkten 12.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 13.

Lades till handlingarna.

Punkterna 14—20.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 21.

Lades till handlingarna.

Punkten 22.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 23.

Lades till handlingarna.

§ 5.

Vid härpå skedd föredragning av budgetdeputerades memorial angående arvode åt deputerades sekreterare biföll kammaren deputerades hemställan.

§ 6.

Anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från statsutskottet:

nr 431, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus;

nr 432, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående exploatering av Konradsbergs- och Mariebergsområdena å Kungsholmen i Stockholm m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 433, i anledning av väckt motion om restitution till två personer i Eskilstuna av för högt erlagda kronoutskylder;

nr 434, i anledning av väckt motion om inrättande av ett centralt organ för planmässig organisation av de statliga och statsunderstödda anstalterna för asociala individer; och

nr 441, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till inkomst- och utgiftsstat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1937/1938 m. m.;

från bankoutskottet:

nr 438, i anledning av framställningar angående pensioner och understöd åt vissa i statens tjänst anställda eller förut anställda personer m. m.;

nr 439, i anledning av framställningar angående pensioner och understöd åt vissa i statens tjänst anställda eller förut anställda personer m. m.; och

nr 440, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av § 2 mom. 1 och 4 förordningen den 21 juni 1922 (nr 277) angående postsparbanken; samt

från första lagutskottet:

nr 435, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till grunder för dyrtidstillägg åt präster för budgetåret 1937/1938.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes

bevillningsutskottets betänkande, nr 41, angående beräkning av bevillningarna för budgetåret 1937/1938, m. m.; samt

jordbruksutskottets memorial, nr 94, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag till avsättning till fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen m. m.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr Andersson i Södergård under 6 dagar fr. o. m. den 9 juni.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3.52 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Onsdagen den 9 juni.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 3 innevarande juni.

§ 2.

Ang. beräkning av bevilningarna för budgetåret 1937/1938.

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande, nr 41, angående beräkning av bevilningarna för budgetåret 1937/1938, m. m.

Efter föredragning av utskottets hemställan anförde

Herr **Anderson** i Norrköping: Herr talman! Som vanligt behandlar riksdagen inför tomma bänkar budgetregleringen, och det kunde ju vara frestande att följa exemplet från gångna tider och helt avstå från att göra något uttalande. När jag begärt ordet, är det främst för att med några ord få understryka ett par drag i den budget, vi nu skola besluta, som jag tror förtjäna en allmänare uppmärksamhet.

Denna budget kan karakteriseras som en högkonjunkturbudget med en viss inflationistisk tendens. Hur pass stark denna tendens är, är vanskligt att yttra sig om, men jag tror, det är skäl, att man har uppmärksamheten fäst på saken. Ett annat drag i budgeten är den utomordentligt starka konsolideringen. Genom de beslut riksdagen fattat, ha samtliga återstående förluster från de senaste krisåren kunnat avskrivas, och även de länge eftersläpande förlusterna från tidigare kristider, som stå i samband med statsutgifter för sanering av vissa banker och för stöd åt insättare vid vissa sparbanker, ha nu kunnat avskrivas. Denna konsolidering har kunnat ske tack vare det stora överskott, som den nu löpande budgeten kommer att uppvisa. Kassafonden, som i årets statsverksproposition beräknades lämna en behållning vid innevarande budgetårs utgång på 100 miljoner kronor, beräknas nu den 30 juni 1937 komma att utgöra icke mindre än 120 miljoner kronor. Och även denna beräkning är säkerligen i underkant. Det finns anledning tro, att den verkliga behållningen närmar sig 130 miljoner kronor.

Tack vare detta betydande överskott, betydligt större än man tidigare räknat med, har den i statsverkspropositionen uppdragna konsolideringsplanen kunnat genomföras, trots det att under riksdagens lopp utgiftssidan i den budget, vi nu skola besluta, undergått en betydande höjning. För avskrivningsändamål kunna nu ur kassafonden disponeras 48 miljoner kronor utan att fonden sjunker under det belopp, som finansministern vid föregående års riksdag angav såsom minimibelopp, cirka 70 miljoner kronor. Om mitt antagande är riktigt, att kassafonden vid innevarande budgetårs utgång kommer att uppvisa en behållning av närmare 130 miljoner kronor, skulle därav följa, att även sedan kassafonden anlåtats för dessa avskrivningar, skulle behållningen vid nästkommande budgetårs ingång uppgå till nära 80 miljoner kronor. —

Ang. beräkning av bevillingarna för budgetåret 1937/1938. (Forts.)

Om jag därefter övergår till 1937/1938 års budget, så finner man att utgifts- sidan visar en ökning på allmänna skattebudgeten med 19.5 miljoner kronor. Inkomstsidan visar en ökning med något över 9 miljoner kronor. I förhållande till statsverkspropositionen har sålunda inträtt en nettominskning på något över 10 miljoner kronor. Detta är, om man utgår från statsverkspropositionens siffror, en försämring, som under vanliga förhållanden skulle vålla bekymmer, och som närmast borde föranleda en inskränkning i det konsolideringsprogram, som föreslagits i statsverkspropositionen, men som under nuvarande förhållanden, tack vare det stora överskottet på den nu löpande budgeten, icke behöver vålla några svårigheter. Som jag nämnt har man genom att anlita kassafonden i större utsträckning kunnat täcka dessa förluster och genomföra den uppgjorda konsolideringsplanen och dessutom möta inkomstminskningar, beroende på bl. a. att veteavgiften har nedsatts och därför kommit att lämna ett mindre bidrag till avskrivningen av förlusten på spannmålsregleringen. Det överskott, som uppstår i budgeten, har av finansministern beräknats till 8.5 miljoner kronor. Han föreslår, att detta överskott skall disponeras till avskrivningsändamål, och detta förslag har redan av riksdagen godkänts.

Det hade utan tvivel förelegat möjligheter att i år göra en skattesänkning. När detta icke har skett, utan bevillningsutskottet har föreslagit, att skatterna skola utgå med oförändrade skattesatser, vilket riksdagen redan tidigare har beslutat i fråga om de s. k. extra skatterna, så är detta motiverat dels av önskan att fullfölja det konsolideringsprogram, som jag nyss talade om, och dels av hänsyn till de i flera avseenden ovissa framtidsmöjligheterna.

Nu beror naturligtvis det ställningstagande, man här står inför, på den tilltro, man hyser till hållfastheten av den budget, vi nu stå i beredskap att besluta. För min del vågar jag säga, att jag fått ett starkt intryck av att denna budget är synnerligen solid, och att den döljer icke obetydliga reserver. En sådan reserv, som jag vill peka på, ligger i dyrtidstilläggen. I statsverkspropositionen beräknades dyrtidstilläggens belopp med ledning av en indexsiffra för levnads- kostnadsökningen på 158. Nu har på grund av den höjning av indextalet, som skett under de senaste månaderna, en uppräkningsmåt göras, och finansministern har i sin proposition med förnyad inkomstberäkning utgått ifrån ett index- tal av 164. Jag tror, att detta är alltför försiktigt, och att vi ha möjlighet att där räkna med en dolv reserv. Jag utgår då från den förutsättning, som finansministern själv uppdragit i den proposition, i vilken valutapolitiken be- handlas. Under förutsättning att det program, som där uppdragits, och som riksdagen godkänt, kan hållas, bör en så pass stor prisstegring, som förutsättes vid en antagen höjning av indextalet till 164, kunna förhindras. Och därmed skulle en viss besparing kunna ske i det belopp, som nu avses för dyrtidstill- läggen.

Andra reserver av kanske större omfattning ligga i de investeringar i den statliga affärsverksamheten, varom riksdagen fattat beslut, och i anslagen till vissa lånefonder. Vid ett tidigare tillfälle under riksdagens lopp hade jag anledning att peka på särskilt en post, som enligt mitt förmenande var för högt beräknad. Det gällde avsättningen till arbetarsmåbrukslånefonden, en avsättning som gjordes med skattemedel. Av allt att döma kan detta anslag icke tagas i anspråk i full utsträckning under nästkommande budgetår, och här kan således en besparing uppstå. Jag är övertygad om att även på andra poster sådana besparingsmöjligheter finnas. Men å andra sidan är det uppenbart, att i ett läge, som kännetecknas av den osäkerhet i penningvärdet som nu är för handen, är det klokt att räkna försiktigt och hellre ta till marginaler än att räkna i underkant. Den budget, som vi nu stå i beredskap att besluta, är således en stark budget i den meningen, att inkomsterna äro för-

Ang. beräkning av beviljningarna för budgetåret 1937/1938. (Forts.)
siktigt beräknade och utgifterna icke tilltagna i underkant utan beräknade så, att man i vissa fall kan ha förhoppning att överskott skall uppstå.

Men, herr talman, det är ju icke bara på det nästkommande budgetåret som vi böra rikta våra tankar, utan vi böra — som under de senaste åren gång på gång framhållits från statsrådsbänken och av enskilda ledamöter i kamrarna — se längre framåt, framför allt därför att vi genom de automatiska utgiftsstegringarna kommit in i en period av våldsamt stegrade statsutgifter. Om framtiden veta vi med säkerhet, att den kommer att medföra utgiftsstegringar på 30, 35, kanske 40 miljoner kronor om året, och enligt de beräkningar, som finansministern framlade i årets statsverksproposition, kunna mot dessa automatiska utgiftsstegringar ställas, om jag så får säga, automatiska inkomststegringar till ett belopp som ligger betydligt under de nyss nämnda. Man kan räkna med en normal inkomstökning på ungefär 20 miljoner kronor om året. Av allt att döma ha vi under innevarande år att räkna med en betydligt större ökning, men gå vi ännu ett år fram i tiden, är jag ganska övertygad om att läget kan komma att te sig annorlunda. Visserligen bör man kunna räkna med en fortgående stegring av avkastningen av den direkta beskattningen, framför allt av inkomst- och förmögenhetsskatten, beroende på att den inkomst- och förmögenhetsskatt, som skall beräknas på innevarande års inkomster, med all sannolikhet kommer att visa betydligt stegrade siffror. Men vad därefter skall komma, är ett stort frågetecken, som ger anledning till allvarlig oro. Det hade varit skäl, att riksdagen i år, innan den skildes åt, hade fått upptaga en debatt om detta problem. Det berördes rätt ingående under remissdebatten, och många här närvarande erinra sig säkerligen det anförande, som då hölls från regeringsbänken av finansministern. Det var präglad av, som jag uppfattade det, ett starkt medvetande om de oroande framtidsutsiktterna, särskilt på grund av dessa automatiska utgiftsstegringar, och de svårigheter som dessa komma att medföra för framtiden. Om finansministern hade varit närvarande här, skulle jag velat till honom rikta en vädjan att i nästkommande statsverksproposition taga upp detta problem till en ingående behandling. Vi ha under de senaste åren i statsverkspropositionen fått beräkningar, som omfatta icke bara det nästkommande budgetåret utan ett par budgetår framåt, och detta har varit en stor styrka vid behandlingen av dessa frågor. Det är önskvärt att man fortsätter att göra sådana framtidsberäkningar. Men det får icke stanna vid detta. Det förefaller mig vara nödvändigare nu än någonsin, att finansministern söker att få ett fastare grepp om hela budgeten, att utgiftssidans olika poster bli föremål för en granskning, som utgår ifrån en bestämd principiell uppfattning, grundad på ett bedömande av landets ekonomiska framtidsmöjligheter på längre sikt, och att man försöker samordna utgiftspolitiken på sådant sätt, att icke en utgiftspost eller en grupp av utgiftsposter få mer eller mindre okontrollerat skjuta i höjden, medan man på andra poster tillämpar strängare bedömningsgrunder. Det föreföll mig, när jag i förra veckan hörde finansministern så allvarligt uttala sina betänkligheter inför de konsekvenser, som kunde bli följden av ett eventuellt riksdagsbeslut i en viss lönefråga, som om finansministern borde anlägga samma synpunkter på alla utgiftsstegringar, att ingen huvudtitel borde vara undantagen från det bedömandet och de slutsatser, vartill detta bedömande kunde leda. Nu är det nog så — det ha vi en stark känsla av — att ett par av huvudtitlarna fått mer eller mindre okontrollerat skjuta i höjden, under det att man på andra kunnat tillämpa mera restriktiva principer. Det är önskvärt, att finansministern — jag upprepar det — håller en fastare hand över hela budgeten och söker samordna utgiftspolitiken på ett sådant sätt, att vi i fortsättningen icke behöva ha den känslan, att under somliga huvud-

Ang. beräkning av bevillningarna för budgetåret 1937/1938. (Forts.)
titlar utgifterna få gå sin egen väg utan att något allvarligt försök göres att begränsa dem.

Det är, herr talman, vad jag här skulle vilja ha utsagt såsom en facit av den behandling, som årets budget har undergått. Jag upprepar, att det har varit en synnerligen gynnsam och lätt budgetbehandling detta år, och vi kunna alla lyckönska oss till resultatet. Men vi få icke glömma, att detta förhållande är föranlett av utomordentligt gynnsamma ekonomiska betingelser, det är beroende på en ekonomisk högkonjunktur, om vars längd vi ingenting veta, och denna högkonjunktur får icke för oss skymma de framtidsutsikter, som jag här i största korthet velat beröra, mest för att understryka, att man icke får låta sig förvillva av de höga siffrorna och den lätthet, varmed balans i budgeten i år har kunnat åstadkommas. Det är lika stor anledning nu som när riksdagen i år började sitt budgetarbete att besinna detta, och när riksdagen om ett halvår ånyo sammanträder, läser det finnas anledning att med samma allvar ta upp dessa problem som de förtjäna att behandlas i dag.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 3.

Föredrogs och lades till handlingarna jordbruksutskottets memorial, nr 94, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag till avsättning till fonden för mötande av förluster å spannmålsregleringen m. m.

§ 4.

Anmäldes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 443, till Konungen angående beräkning av bevillningarna för budgetåret 1937/1938 m. m.; och godkände kammaren detta skrivelseförslag under förutsättning att första kammaren i ärendet beslöte i överensstämmelse med andra kammarens redan fattade beslut.

Vidare anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från bevillningsutskottet:

nr 436, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om extra inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1937;

nr 437, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om särskild skatt å förmögenhet för år 1937; och

nr 442, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 294 med förslag till vissa ändringar i gällande tulltaxa m. m.; samt

från bankoutskottet:

nr 445, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag om ändring i vissa delar av civila tjänstepensionsreglementet den 30 juni 1934 (nr 442);

nr 446, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag om ändring i vissa delar av allmänna familjepensionsreglementet den 16 oktober 1936 (nr 542);

nr 447, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag om ändring i vissa delar av militära tjänstepensionsreglementet den 17 maj 1935 (nr 167);

nr 448, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillämpning av civila tjänstepensionsreglementet å lärare vid statens undervisningsväsen;

nr 449, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § lagen den 11 oktober 1907 (nr 85) angående civila tjänst-innehavares rätt till pension;

nr 450, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upphörande av tjänstepensionsrätten i statens pensionsanstalt för vissa lärare vid statens undervisningsväsen m. m.;

nr 451, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. under budgetåret 1937/1938, i vad rör pensionsväsendet;

nr 452, i anledning av Kungl. Maj:ts under vissa punkter av elfte huvudtiteln gjorda framställningar om anslag till dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer samt åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl.; och

nr 453, angående regleringen för budgetåret 1937/1938 av utgifterna under huvudtiteln Riksdagen och dess verk m. m.

§ 5.

Till bordläggning anmäldes statsutskottets memorial, nr 202, angående ersättning åt biträde, anlitat av statsutskottet vid handläggning av visst ärende.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 11.27 f. m.

In fidem
Per Cronvall.